

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa D. L. , poprzednio L.
przeciwko [...] Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej
w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 października 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego
na rzecz strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Powódka D. L. domagała się zasądzenia od pozwanego [...] Zakładu Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w W. kwoty 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią jej partnera życiowego i ojca jej dziecka – P. G. , zmarłego w dniu 5 marca 2010 r. w wyniku zatrucia tlenkiem węgla w kabinie samochodu I. w czasie wykonywania obowiązków zawodowych kierowcy, w oparciu o umowę ubezpieczenia OC łączącą stronę pozwaną z właścicielem tego samochodu ciężarowego - przedsiębiorcą M.F. . Wyrokiem z dnia 12 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił powództwo, a Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 2 listopada 2016 r. oddalił apelację powódki.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 października 2018 r. Sąd Apelacyjny - rozpoznając sprawę ponownie w wyniku uchylenia przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2018 r. (II CSK 404/17) przytoczonego wyżej wyroku Sądu drugiej instancji, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 12 listopada 2015 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz powódki kwotę 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. z zastrzeżeniem, że spełnienie tego świadczenia przez pozwanego ubezpieczyciela lub M. F. , którego odpowiedzialność wynika z prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w P. z dnia 5 września 2013 r. (XIV C (...)) do kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami, zwalnia jednego z nich, oddalił powództwo i apelację powódki w pozostałej części oraz orzekł o kosztach postępowania. W związku ze skargą kasacyjną powódki od tego wyroku należy przypomnieć, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Powódka oparła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: czy dopuszczalne jest w procesie przeciwko ubezpieczycielowi posiadacza pojazdu mechanicznego z umowy obowiązkowego

ubezpieczenia OC ponowne badanie przez sąd zasadności roszczenia i wysokości odszkodowania dla poszkodowanego za jego szkodę, a które to roszczenie było już prawomocnie ustalone wyrokiem sądu we wcześniejszym procesie przeciwko ubezpieczonemu i czy takie działanie sądu narusza istotę umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych wyrażoną w przepisach art. 822 § 1 k.c. w zw. z art. 9, art. 13 ust. 1 i 2 oraz z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych. Kolejnym istotnym zagadnieniem prawnym, tym razem na gruncie wykładni przepisu art. 365 § 1 k.p.c., jest problem, czy pomimo braku tożsamości stron w postępowaniu wszczętym później przez osobę poszkodowaną przeciwko ubezpieczycielowi posiadacza pojazdu mechanicznego, sąd związany jest na podstawie tego przepisu ustaleniami wcześniejszego prawomocnego wyroku zapadłego w procesie dotyczącym tego samego zdarzenia i tej samej szkody w sprawie wszczętej przez osobę poszkodowaną wyłącznie przeciwko ubezpieczonemu.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurystycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

Przedstawione przez skarżącą zagadnienia nie spełniają przytoczonych wyżej wymagań. Jeżeli chodzi o zagadnienie sformułowane na gruncie art. 365 § 1 k.p.c., w pierwszym rzędzie zauważyć należy, że wykładni tego przepisu we

wskazany przez skarżącą aspekcie oraz w okolicznościach rozpoznawanej sprawy dokonał już Sąd Najwyższy we wspomnianym wyżej wyroku z dnia 20 kwietnia 2018 r. (II CSK 404/17). Rozpatrując podniesiony w skardze kasacyjnej powódki zarzut naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. poprzez błędną wykładnię, na skutek której Sąd Apelacyjny rozpatrujący poprzednio apelację powódki, nie przyjął związania prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w P. z dnia 5 września 2013 r., zasądzającego na rzecz powódki od pozwanego M. F. na podstawie art. 435 § 1 k.c. kwotę 150 000 zł z tytułu zadośćuczynienia, Sąd Najwyższy podniósł, że zakład ubezpieczeń odpowiadający *in solidum* z tytułu umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczonego sprawcy szkody może być pozwany samodzielnie (art. 822 § 4 k.c.; art. 19 u.o.u.o.) lub uczestniczyć w procesie przeciwko sprawcy szkody jako współuczestnik bądź interwenient uboczny. Jeżeli nie uczestniczył w postępowaniu przeciwko sprawcy szkody nie traci uprawnienia do podnoszenia zarzutów dotyczących podstawy faktycznej oraz zasady swojej odpowiedzialności w kolejnym procesie, toczącym się już z jego udziałem. Oznacza to, że sądy w postępowaniu toczącym się przeciwko zakładowi ubezpieczeń, z tytułu ubezpieczenia OC przedsiębiorcy jako posiadacza jednego z pojazdów mechanicznych wchodzących w skład przedsiębiorstwa, nie były związane mocą wiążącą orzeczenia wydanego w procesie przeciwko temu przedsiębiorcy, w którym Sąd z tytułu tego samego zdarzenia zasądził świadczenie odszkodowawcze w oparciu o art. 435 k.c., przyjmując odpowiedzialność na zasadzie ryzyka wynikającą z prowadzenia przedsiębiorstwa transportowego, wprowadzanego w ruch siłami przyrody. Zakaz kumulacji przedmiotowej roszczeń (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 września 1967 r., I PR 288/67, z dnia 10 października 2008 r., II CK 23/08) nie ma w tym wypadku zastosowania, a badanie przesłanek odpowiedzialności deliktowej z art. 436 k.c. oraz odpowiedzialności kontraktowej ubezpieczyciela, dotyczących częściowo odmiennych okoliczności faktycznych i prawnych, które wyznaczają postawę rozstrzygnięcia, nie doznaje ograniczeń. Powyższe oznacza, że bez względu na obszerny wywód prawny, który skarżąca przedstawiła na poparcie przedstawionego zagadnienia, nie można uznać, iż ma ono znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Zgodnie z art. 398²⁰ zdanie drugie k.p.c., nie można bowiem

oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną uprzednio w tej samej sprawie przez Sąd Najwyższy. Jest nią związany nie tylko sąd, któremu sprawa została przekazana (art. 398²⁰ zdanie drugie k.p.c.), ale także podmiot wnoszący skargę kasacyjną, a w konsekwencji również Sąd Najwyższy rozpoznający taką skargę (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 413/04, nie publ. oraz z dnia 8 października 2009 r., II CSK 180/09, nie publ.).

Kolejne przedstawione zagadnienie zostało sformułowane jako powstałe na gruncie powołanych przepisów prawa materialnego dotyczących umowy ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej (przepisy art. 822 § 1 k.c. w zw. z art. 9, art. 13 ust. 1 i 2 oraz z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych), lecz w istocie sprowadza się ono do tego samego procesowego problemu na gruncie art. 365 § 1 k.p.c., czy w postępowaniu toczącym się przeciwko zakładowi ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, sądy są związane mocą wiążącą orzeczenia wydanego poprzednio w innym procesie toczącym się przeciwko ubezpieczonemu sprawcy szkody ze względu na naturę stosunku wynikającego z umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej oraz szczególny związek, jaki istnieje między roszczeniem poszkodowanego wobec dłużnika odpowiadającego na zasadach ogólnych, a roszczeniem przysługującym mu wobec ubezpieczyciela. Jak już wskazano, wykładni powyższego przepisu na tle stosunku prawnego wynikającego z umowy ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej, Sąd Najwyższy dokonał już w poprzednim wyroku wydanym w przedmiotowej sprawie. Należy także zauważyć, że analizy relacji zachodzących z jednej strony między poszkodowanym, z drugiej strony między sprawcą szkody i ubezpieczycielem dokonywał już Sąd Najwyższy nie tylko w innych orzeczeniach dotyczących oddziaływania podmiotowego prawomocności materialnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2012 r., II CSK 740/11, nie publ. i z dnia 22 maja 2019 r., IV CSK 96/18, nie publ.), ale także w orzecznictwie dotyczącym współuczestnictwa w sporze sprawcy szkody i ubezpieczyciela, w którym doszedł do wniosku, że jest ono wprawdzie

współuczestnictwem materialnym, ale nie ma charakteru współuczestnictwa jednolitego w rozumieniu art. 73 § 2 k.p.c., wyrok nie musi bowiem dotyczyć niepodzielnie sprawcy i ubezpieczyciela (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1986 r., IV CR 44/86, OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 84, z dnia 7 grudnia 2006 r., III CSK 266/06, nie publ. i z dnia 22 maja 2009 r., III CSK 300/08, nie publ.).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji, opierając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego należnych pozwanemu na podstawie art. 102 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.